

Kullasülgaja ja türkiisisülgaja

Tiibeti muinasjutt

Kord sai ühel suurel maal vesi otsa. Selle maa kaugemas servas asus suur järv, kus elasid kuldkonn ja türkiiskonn. Kui kuld- ja türkiiskonn igal aastal üht selle maa inimest endale söögiks ei saanud, ei andnud nad maale vett. Nii tõid talupojad üksteise järel igal aastal ühe inimese ohvriks. Kui kõik talupojad olid järgemööda liisku tõmmanud, langes loos kuningale. Kuningas teatas: "Mina lähen." Kuningapoeg aga vastas: "Ei, hoopis mina. Kui vana kuningas ise läheks, ütleksid kõikide maakondade alamad minu kohta: "Ta ei oska meid kaitsta!"

Nii sai ta oma tahtmise ja asus teele.

Kuningapoeg ja ministripoeg olid suured sõbrad, seepärast ütles ministripoeg: "Mina tulen sinuga kaasa," ja saigi oma tahtmise. Selle maa elanikud saatsid kuningapoega ja ministripoega poole oruni. Siis pöörasid nad tagasi. Kuningapoeg ja ministripoeg jõudsid järveni ja vaatasid nad ringi. Vee ääres seisis kuldne paju. Et mõlemad olid väsinud, istusid nad puu varju. Kuningapoeg uinus, ministripoeg jäi valvama.

Siis ronisid kuldkonn ja türkiiskonn veest välja ning viimane ütles: "Kae, kuldkonn, täna on ühe asemel kaks inimest tulnud!"

Kuldkonn vastas: "Kui need kaks kuldpaju küljest vitsa lõikaksid ja meid sellega lööksid, saaksime me mõlemad surma. See, kes siis surnud kuldkonna ära sööb, sülgab sestpeale kulda. Kes surnud türkiiskonna ära sööb, sülgab türkiise."

Ministripoeg, kes kõike seda pealt kuulis, ütles kuningapojale: "Ae, kuningapoeg, tõuse!" Siis lõikas kumbki endale kuldpaju küljest värsket oksa ja hoidis seda valmis. Kui nüüd kuldkonn ja türkiiskonn järvest välja roomasid, et noormehi nahka panna, nähvasid need vitsaga ning mõlemad

konnad langesid surnult maha. Pärast seda jäid noormehed veel kolmeks päevaks sinna ja sõid nende korjused ära.

Kui kõik oli söödud, küsis ministripoeg: "Kuhu nüüd?"

Kuningapoeg vastas: "Lähme tagasi koju."

Ministripoeg aga arvas: "Ärme läheme omale maale! Ei isal ega emal ega rahval polnud meist kasu, nad saatsid meid siia kuldkonnale ja türkiiskonnale söögiks. Lähme teisi maid pidi rändama!"

Ja nii nad läksidki rändama.

Suurele tasandikule jõudes leidsid nad eest jumalalapsed, tüdrukud, kes omavahel tülitsevad. Riieldi kübara pärast ja kuidagi ei jõutud kokkuleppele, kellele see pidi saama. Ligemale jõudnud, pärisid noormehed: "Neiukesed, mispärast te tülitsete?"

Üks piigadest vastas: "Mis te siit otsite? Kui tahate üles, eks minge üles, kui tahate alla, minge alla," ja sõimas neid.

Ministripoeg aga ütles: "Mille pärast te ka ei riidleks, ma leian lahenduse. Pärast veel öeldakse: kae rännumeest, lahendas tüli ära."

Seepeale sõnas üks piigadest: "Meil on hulga peale üks kübar ja selle pärast me riidlemegi." Ministripoeg pärima: "Mis kübar see siis on?"

Piiga vastas: "Kui kübar pähe panna ja kummardada, muutud nähtamatuks. See on võlukübar!" Siis valmistas ministripoeg tillukese noole ja teatas: "Mina lasen noole lendu. Kes teist noole leiab, see saab ka kübara."

Siis lasi ta noole lendu ja tütarlapsed tormasid järele. Vahepeal panid kuningapoeg ja ministripoeg kübara pähe. Kui noole leidnud tüdruk tagasi jõudis, polnud kuningapoega ega ministripoega enam kusagil näha. Seepeale läksid piigad omavahel tülitsemas minema.

Ka kuningapoeg ja ministripoeg läksid oma teed. Kuni nad imestasid, kui hea kübara olid endale saanud, nägid nad jälle suurel tasandikul jumalalapsi tülitsemas - seekord poisse. Ministripoeg pärima: "Ae, lapsed, millest see tüli?"

Üks poistest nähvas: "Mis see teie asi on? See on meie asi."

Ministripoeg lausus: "Ma lepitan teie tüli! Pärast räägitakse, et rännumees lahendas tüli ära."

Poiss ütles: "Meil on siin parema jala saabas. Kui sa küsid, mis saabas see on, siis kuula: ilma jalavaevata jõuab sellega sinna kohta, mille peale sa mõtled. Selle pärast me tülitsemegi." Siis ütles ministripoeg: "Ma lasen linguga valge kivi lendu. Kes kivi leiab ja sellega minu juurde tuleb, saab saapa endale." Siis lasi ta kivi lendu ja poisid lippasid otsima.

Vahepeal panid kuningapoeg ja ministripoeg tüdrukutelt saadud kübara pähe. Kui nüüd kivi leidnud poiss tagasi jõudis, ei olnud seal kedagi näha. Seepeale läksid poisid tülitsemas minema. Kuningapoeg ja ministripoeg aga pistsid kumbki ühe jala saapasse, palvetasid ja ütlesid: "Jõudku me maale, kus pole kuningat!" Silmapilguga jõudsid nad sellise maa väravasse, kus polnud ei kuningat ega ministrit.

Tolle maa väravas müüsid ema ja tütar õlut. Noormehed ütlesid tütrele: "Ae, õeke, ega teil ole neljanda leo õlut?"

Tüdruk vastas: "Neljandat pole. Kui te õige hinna maksate, saate korralikku õlut."

Nad lubasid maksata, läksid tuppa ja jõid kruusi õlut. Kui siis tüdruk ütles: "Makske nüüd!", sülitas kuningapoeg kulda ja ministripoeg türkiise. Siis mõtles tüdruk: "Kui ma neile rohkesti õlut pakun,

oksendavad nad hulga kulda ja türkiise välja!" Niisiis tõi ta maitsvat õlut, pakkus noormeestele ja kui need täiesti purju jäid, oksendasid nad palju kulda ja türkiise. Kuni nad teadvusetult maas lamasid, korjas tüdruk kogu kulla ja türkiisid kokku. Siis vedas ta nad käimla servale, asetas magama näod allapoole. Ministripoeg ärkas esimesena, haistis käimlahaisu ja äratas kuningapoja.

Koos läksid nad tarre ja magasid edasi.

Kui nad hommikul ärkasid, teatas tüdruk: "Eile olite te täiesti purjus ja ma viisin teid magama." Ministripoeg vastas: "See oli sinust kena, et sa tegid meile ilusti süngi üles. Küll me sulle hiljem selle sõbralikkuse eest tasume."

Kahe päeva pärast lasi kuningas, kellel ei olnud poega, vaid üksainus tütar ning kes polnud endale veel tublit väimeest leidnud, kogu maal kuulutada: "Sellest, kes midagi puhast välja oksendab, saab kuningatütre peigmees!"

Seda kuulutati kõikjal. Et midagi puhast välja oksendada, sõid kõik maitsvaid roogi. Järgmisel hommikul nad kogunesid ja neil lasti puhtast metallist kandikule oksendada. Aga keegi ei oksendanud välja midagi peale söödu. Viimaks jõuti taldrikuga noormeeste ette ja lasti nelgi oksendada ning kuningapoeg sülgas puhast kulda, ministripoeg aga puhtaid türkiise. Nähes neid nõnda kulda ja türkiise oksendamas, olid kõik väga imestunud ja hüüdsid: "Need mõlemad on kuninglikku päritolu - neist peavad saama kuningatütre peigmehed!" Nii viidi nad lossi, kuhu nad jäidki, ning neist said selle maa kuningad.

Elasid mõlemad printsessiga, kes neid oma südames ei armastanud. Ülakorrusel oli ilus kamber. Sinna läks printsess iga päev lõnga ketrama ja jäi sinna kogu päevaks. Ühel päeval mõtles ministripoeg: "Printsess läheb iga päev üles ja keerab ukse võtmega lukku. Lähen õige ja vaatan, mis see tähendab." Järgmisel hommikul pani ta võlukübara pähe, läks koos printsessiga ülakorruse kaunisse kambrisse ja jäi seal ringi vaatama. Printsess keeras ukse lukku, süütas tule ja istus seal, põletades magusalõhnalist viirukit ja kadakaoksi. Siis tõusis päike ja umbes üheksandal tunnil tuli taevast jumalapoeg, laskus maha ja hakkas printsessiga juttu vestma. Ministripoeg jälgis kõike teraselt, jumalapoeg aga kõneles printsessile: "Kallis printsess, pärast tänast ma enam ei tule. Kuningapoeg ja ministripoeg on sulle head mehed."

Printsess aga vastas: "Kui sa enam ei tule, suren otsemaid ära!"

Jumalapoeg ütles: "Homme tulen ja vaatan järele, mis inimesed need su peiud, kuningapoeg ja ministripoeg, on. Muudan end ilusaks linnuks ja laskun ukse ees seisva puu latva."

Nõnda öelnud, lendas jumalapoeg taevasse, printsess avas jälle ukse, väljus, keetis kuningapojale ja ministripojale rooga ja andis neile süüa.

Järgmisel hommikul läks printsess ukse ette suure puu juurde, süütas tule ning suitsutas viirukit ja meeldivaid lõhnaaineid. Siis ütles ministripoeg kuningapojale: "Täna laskub ukse ette puu otsa ilus lind. See lind on meie suhtes vaenulik. Sa pead mõõga võtma ja puu juurde minema ja selle alla maha istuma. Mina panen võlukübara pähe, ronin puulatva, haaran linnu kinni ja viskan tulle! Siis pead sa mõõgaga linnu tapma."

Selline oli nende plaan. Kui nüüd printsess oli hoolega tule üles teinud ja puu juures istudes healõhnalist viirukit süütas, laskus taevast puulatva kaunis lind. Printsess hüüdis: "Ae teie, kuningapoeg ja ministripoeg! Ennenägematu lind laskus täna puu otsa. Ei tea, kas see on jumalalind või tulilind?" Kuningapoeg tõi mõõga ja läks puu juurde, öeldes: "On tõesti kaunis lind, mu armas printsess." Ministripoeg pani võlukübara pähe, ronis puu otsa, haaras linnu kinni ja viskas tulle. Kuningapoeg tõmbas mõõga ja valmistus lööma, kuid printsess haaras linnu ega lasknud tal mõõga alla jääda. Ta tõi linnu tulest välja ja see lendas kiiresti taevasse. Järgmisel päeval läks printsess jälle üles, ministripoeg tema järel. Sel päeval tuli jumalapoeg keskpäeva paiku ja ajas printsessiga

juttu. Ministripoeg nägi, et jumalapoja käed-jalad olid tules kuni luuni põlenud.

Siis ütles jumalapoeg printsessile: "Nüüdsest peale ei tule ma enam iial, mu kallis printsess! Kui ma eile tulin, visati mind tulle. Nii võin ma viimaks veel surma saada!" Kui printsess ohjeldamatult nutma puhkes, leppisid nad kokku, et jumalapoeg tuleb üks kord kuus. Siis lendas jumalapoeg tagasi taevasse.

Seepeale tuli printsess jälle alla ning näitas kuningapoja ja ministripoja vastu suurt armastust. Kui siis kuningapoeg, mõök küljel, jalutama läks, suundus ministripoeg vaatama, mis on ühes maa ülaosas asuvas templis. Tal oli võlukübar peas ja ta nägi templis preestrit. Kui ta nõnda vaatas, tõi preester ühe pühapildi, rullis selle kambri keskele laiali, astus sinna peale ja püherdas sellel. Seepeale moondus ta eesliks ja jooksis eesli kombel kisades majas ringi. Kui ta oli küllalt ringi jooksnud, astus ta uuesti pühapildi peale, püherdas sellel ja muutus tagasi preestriks. Siis rullis ta pühapildi uuesti kokku ja pani ära. Ministripoeg aga haaras pühapildi ja lippas minema.

Ta läks selle maa väravasse, kus ema ja tütar õlut müüsid, ning hõikas: "Hei, ema ja tütar, ega teil õlut pole? Tooge mulle õlut!"

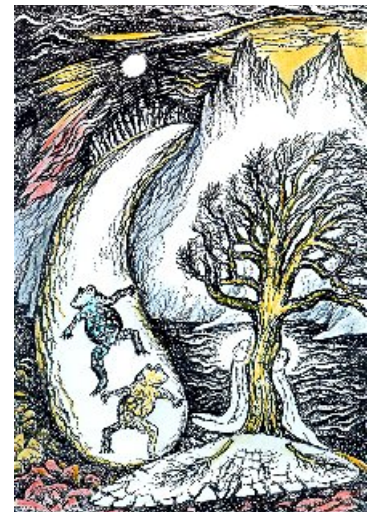
Tütar vastas: "Õlut meil on, tule aga sisse."

Ta juhatas ministripoja majja ja andis talle maitsvat õlut. Siis lausus tütar: "Kulla minister, te sülitate puhast kulda ja puhtaid türkiise. Kas te saaksite mullegi seda õpetada?"

Ministripoeg vastas: "Too veel üks hea õlu, siis õpetan. Kui ma seda ka kellelegi teisele ei näita, siis teile mõlemale, emale ja tütrele, õpetan ma seda ikka, sest mõne aja eest, kui te kuningapojale ja mulle õlut tõite ja meie purju jäime, tegite te meile ilusa sängi ja viisite meid magama." Tütrel oli hea meel ja ta tõi veel tubli klaasi õlut. Selle ära joonud, ütles ministripoeg: "Nüüd hakkab teid õpetama!"

Ta laotas pühapildi laiali ja lausus: "Astuge mõlemad pühapildi peale ja püherdage sellel." Ministripoja käsu peale astusid mõlemad pildi peale, veeretasid ennast sellel ning silmapilguga muutusid mõlemad eesliteks, tormasid välja ja karjusid eesli kombel. Ministripoeg pani ühele eeslile päitsed pähe ja ratsutas ta turjal, teist aga talutas järel. Nii tõi ta nad lossi. Lossi juures olid tööliselid puid korjamas. Ta andis mõlemad eeslid neile puude vedamiseks ja need lasid loomadelt päev päeva järel rügada. Sellest ei rääkinud ministripoeg kuningapojale sõnagi. Kui eeslid raielangile läksid, ratsutasid inimesed neil turjal ja piitsutasid neid. Lossi tagasi pöördudes olid neil suured puukoormad turjal ja jällegi piitsutati neid. Kõigi selgroolülid kohal olid neil mädanevad haavad.

Kui nüüd küsitakse, miks ministripoeg neil nii palju kannatada lasi, siis on vastuseks, et kui kuningapoeg ja ministripoeg tookord purju jäid, vedasid naised nad käimlasse. See oli vastutasu niisugusele teole. Kui nüüd kuningapoeg lossist väljus, tulid mõlemad eeslid nuttes tema ette. Kuningas imestas ja küsis ministripojalt: "Kallis minister, millest see tuleb, et need kaks eeslit nuttes minu ette tulevad?" Ministripoeg vastas: "Need kaks müüsid meile tookord õlut ja kui me purju jäime, vedasid meid väljakäiku. Selle eest muutsin ma nad eesliteks."

Tõlkinud [Kai Vassiljeva](#)

Kogumikust *Märchen aus Tibet*. Herausgegeben und übertragen von Helmut Hoffmann. 1992.

Pildid on joonistanud Lembit Karu